Kari Hotakainen

Lélekablak

POLAR KÖNYVEK

Fordította
Patat Bence

Patat Bence 1975-ben született Budapesten, 2000-ben végzett az ELTE BTK skandinavisztika–finn szakpárján. Az észak-európai nyelvek és kultúrák szenvedélyes rajongójaként és műfordítóként főként norvég, svéd, izlandi, finn és észt szerzők műveit ülteti át magyarra.

Co-funded by the
Creative Europe Programme
of the European Union

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Az Európai Bizottság támogatást nyújtott ennek a projektnek a költségeihez. Ez a kiadvány a szerző nézeteit tükrözi, és az Európai Bizottság nem tehető felelőssé az abban foglaltak bárminemű felhasználásáért.

Kari Hotakainen

Lélekablak

POLAR KÖNYVEK

A fordítás az alábbi kiadás alapján készült:
Kari Hotakainen: Henkireikä /Kustannusosakeyhtiö Siltala, Helsinki 2015/
Copyright
© Kari Hotakainen, 2015
Hungarian translation © Patat Bence, 2026
Published by agreement with Helsinki Literary Agency

Kiadja a *Polar Egyesület*
Felelős kiadó és sorozatszerkesztő
az egyesület ügyvezetője: *Dériné dr. Stark Zsófia*
Műszaki vezető: *Stark Gergely*
Szerkesztette: *Déri Antal*
www.polarkonyvek.hu
polarkonyvek@gmail.com

A sorozatot *Kemény Zoltán* tervezte
A borítóképet *Borsódy Eszter* készítette
Nyomdai előkészítés: *Clarion Stúdió*
Nyomás-kötés: *Pannónia Nyomda Kft.*
A könyv alapanyaga felelős gazdálkodásból,
ellenőrzött forrásból származik,
amit az FSC (Forest Stewardship Council®) tanúsít.

ISBN 978-615-7069-07-7
ISSN 1418-0243

I. RÉSZ

1

Mindannyiunknak megvan a maga dolga. A rendőrség dolga a bűncselekmények megelőzése, felderítése és a gyanúsítottak bíróság elé állítása. A Hold dolga, hogy ragyogjon és mutassa az utat a műhelyhez, ahol a szúró- és vágófegyvereket tartják. A Nap dolga, hogy felkeljen, és sugaraival megvilágítsa a bűncselekmény nyomait. A polgár dolga, hogy felelősséget vállaljon a tetteiért, és gondoskodjon a kisebbekről. Közben pedig tartsa a száját azokról a dolgokról, amelyekről jobb tartania a száját. Ennek mindenki számára teljesen világosnak és egyszerűnek kellene lennie. Ugye?

Nem válaszolsz. Nem akarsz. Vagy nincs hozzá erőd. Nyugalom, nincs aggódnivalód, nekem van. Aggódnivalóm és időm is.

Utóbbi nem sok, de elég. Felszabadító érzés úgy beszélni, hogy biztosra vehetem, hogy valaki meghallgat. Ha valaki világéletében mások történeteit hallgatta, jólesik neki, ha végre a sajátját is elmondhatja.

Egy agykutató professzor rájött, hogy az agyban egy-egy új funkció csak akkor rögzül, ha már harmincszor megismételtük. Egy gyanúsítottam csak egyszer követett el késelést. Az ember az ismétlés által tanul. Ő nem akart tanulni, ő mesélni akart. Én is.

A szavakból tettek lesznek, a tettekből szavak. A szerepek menet közben cserélődnek. Vagy vajon minden szerep eleve megvan bennünk? A parókák, a cilinderek,

a királyi palástok, a gyilkos kései, a koldus aprópénzes pohara, a pásztor lenvászon gatyája és a bróker egyenes nadrágja? Mind ott várakoznak az öltözőfülkében: a fejedben.

Már nem az a kérdés, hogy mit tettem, hanem hogy mit nem teszek meg. Van élettapasztalatom, de az most sajnos nem elég. Mindannak, amit az élettől tanultam, nincs jelentősége, mivel erről a percről nincsenek tapasztalataim, és nem is tudom megosztani senkivel. Talán téged kivéve. Ha győzöl hallgatni.

A pillanat, az itt és most. Az élet először hosszú, aztán rövid. Egyetlen cseppben kristályosodik ki akkor is, ha szakad az eső.

Ezt gyakran hangsúlyoztam a gyanúsítottjaimnak. Előre, utólag, hiába. A bőr egy pillanat alatt szétrobban, a szem égni kezd, még ha valaki egész életében a tüzet nézte is és onnan kapta is a melegséget. Most én vagyok ott a vihar középpontjában, amelyet a partvonal mellől szoktam elemezni.

Azt mondják, hogy régen minden jobb volt. Tévedés. Régen minden más volt. Nem jobb, hanem más. Elmeséljem? Győzöd végighallgatni? Nem válaszolsz, ezt a beleegyezés jelének veszem. Azt tudom, hogy amit elmondok, nem hagyja el ezt a szobát.

Kiváltság, hogy a saját szavaimmal mesélhetem el. „A saját szavaimmal". Ez a kifejezés abból ered, hogy mindenki a saját történetét tartja a legfontosabbnak. Mindenki úgy véli, hogy az én szempontom valami általános jelentőséggel bír, de a munkám során azt figyeltem meg, hogy az egyéni gyakran nem az egyedit jelenti. Vagy túl sokat vagy túl keveset gondolunk magunkról.

Mennyi időnk van? Az a tartalomtól függ. Ha locsogok, kevés, ha komoly témáról beszélek, sok. Ígérem, hogy komoly témákról fogok beszélni. Mindenki megígéri. Leígérik a holdat is az égről, de mind ugyanolyan képet festenek a naplementéről.

Hiszek benne, és főleg remélem, hogy a helyzet sajátossága kipallérozza a szavaimat és ezáltal kellő mértékben korlátozza a szólásszabadságomat.

2

Ezt a történetet természetesen a saját szemszögemből mesélem el, de ahhoz, hogy teljesebb képet tudjak adni az egészről, a dolgokat más érintettek szempontjából is be kell mutatnom. Vagyis hozzám nem tartozó szoknyákat és nadrágokat kell magamra öltenem. Számomra ez nem gond, egész életemben erre készültem.

Olyan gyakran voltam valaki más, hogy már nem is tudom, én magam milyen vagyok. Ha nem áll rendelkezésre bizonyíték, sem biztonsági kamerák megfelelő képanyagai, sem hajszálak, sem textilszálak, sem hangfelvételek, akkor a képzeletemre kell hagyatkoznom, az első és az utolsó internetre. Ha akarom, annak segítségével elutazhatok a világ végére és más emberek belsejébe. Csak behunyom a szemem, és máris kínai vagyok. Kinyitom, és újra finn leszek. Aztán megint behunyom, most svéddé változom. És amikor kinyitom, remélem, hogy megint finn leszek. Vagy legalább norvég. Próbáljuk újra. Most gyilkos vagyok, és ha kinyitom a szemem, áldozat. Hát így.

Az átlényegülés az utánzással kezdődik. Ezt már gyerekkoromban elkezdtem gyakorolni. Megjegyeztem az emberek gesztusait és arckifejezéseit, és a szobámban titokban utánoztam őket. Akkor még nem tudtam, hogy az utánzástól rövid út vezet az átlényegüléshez. És hogy a jövőbeli szakmámban haszna lesz, hogy bele tudok helyezkedni más emberek helyzetébe és szerepeibe. Ráadásul annyira, hogy könnyen elveszek mások életében és sorsában.

Érted? Megszomjaztál? Várj, mindjárt kapsz vizet. Víz és olaj. Ezekért az életünket adjuk.

3

Aznap reggel a Nappal együtt keltem. A város csendes volt, a park füve nedves, a kések még a hüvelyükben pihentek, a szándékok még nem jutottak el a megvalósításig. Vagy pedig már minden lezajlott, a vért kiontották és feltörölték a szőnyegről, a nyomokat eltüntették.

Próbáltam eltalálni a dallamot. Továbbra is túl mélyről indult, bár a kórusvezető előző este több tucatszor elgyakoroltatta velünk az érintett részt. A rossz zenei hallásomra panaszkodtam, de a kórusvezető szerint a fülemnek semmi baja, arról van szó, hogy nem adom át magam a közös hangzásnak. A kóruséneklés azt jelenti, hogy együtt mindent megteszünk azért, hogy megfeledkezzünk magunkról. Az éneklés magával ragad és a magasba emel, ha át merjük adni neki magunkat, magyarázta a kórusvezető.

A zenei hallásra való hivatkozás csak mellébeszélés volt, igazság szerint azért nem szerettem a dalt, mert a munkát juttatta eszembe. „Hallgasd, az erdő mint suttog." Ismered a dalt. Sokszor eltűnődtem ezen a mondaton. Mit kellene hallgatni? A tudatalattit! A sötét belsőt! Vagyis amikor a kihallgatandó személy nem beszél, csak türelmesen kell hallgatni, és idővel halk hangon előjönnek információk onnan, ahová nem látunk be.

Egy újsághirdetés alapján jelentkeztem a vegyeskarba. A meghallgatás rosszul sikerült, de a mellettem álló férfi, aki később egyfajta sorstársam lett, helyettem is beszélt, és hangsúlyozta a kórusvezetőnek, hogy a legfontosabb az őszinte akarás, a hangokat idővel úgyis eltalálja mindenki.

Miközben ez járt a fejemben, beöntöttem a turmixgépbe a fehérjeport, a zöld salátát, a zellert, a répát, a banánt, az almát és a mandulát, majd bekapcsoltam a gépet. Morgott és nyüszített, mintha meg akarna ölni és fel akarna aprítani mindent, amit a szűk nyíláson át a torkába nyomtam. Egy percen át hagytam tombolni a szörnyeteget, majd egy gombnyomással elcsendesítettem, és a sűrű, barnászöld pépet egy magas pohárba töltöttem, és három kortyra megittam az egészet. Annyira rossz íze volt, hogy biztosan egészséges. A hosszú naphoz minden lehetséges energiára szükségem volt, és tudtam, hogy az iménti zöld smoothie-nak nevezett trutyi több órára elegendő energiával látta el a szervezetemet.

Túlöltöztem, mivel a szociális terület dolgozóinak készültem előadást tartani az emberi jellemről. Több mint fél évvel korábban vállaltam el a feladatot, nem tudván, hogy emiatt el fogok késni egy fontos koncert előtti utol-

só kóruspróbáról. Zavart, ha párhuzamosan zajlottak a dolgok, de már régen rájöttem, hogy mindig minden dolog párhuzamosan zajlik, egymással átfedésben és egymással összefüggésben. Az emberben víz van, a vízben vannak emberek, az emberben benne van az állat, az állatban pedig a tükörsima csend.

4

Mielőtt még tovább mesélnék, meg kell kérdeznem: mi az, amit semmi szín alatt nem tennél meg? Mit nem tennél meg, akkor sem, ha nagy összeget ajánlanának érte? Nem bántalmaznád a felebarátodat. Nyitott tenyérrel sem ütnéd pofon. Nem okoznál fájdalmat a nálad gyengébbnek. És természetesen semmilyen körülmények között nem ölnél embert. Kísérletet sem tennél rá.

Helyes. Így is sejtettem. Mi nem lennénk képesek ilyesmire. De van, aki igen. Kiket választanak ki, kik emelkednek ki a szürkeségből, kiknél telik be a pohár, és kik lépik át a kőbe vésett határt?

Azt mondtam, kőbe? És ha a határt a tengerparti homokba rajzolták bele, a napozóágy mellé? Aztán jön egy szél, és nincs többé határ.

Az emberi jellem – beláthatatlan dimenzió. A csillagok rövid ideig fénylenek, aztán újra sötétség következik. A holdfényben próbálunk tájékozódni, mígnem az erdő mögül felkel a Nap, amely elvakít bennünket, és nem látunk az orrunk elé.

Sok mindent tudunk az emberről, de igazából semmit. Végső soron milyen az ember jelleme?

A jellem az, ami az után marad, hogy lecsupaszítjuk róla a ruhákat, a lakást, a családot, a munkát és a hírnevet. Marad a magva. A sűrűje. Ha jól kifacsarjuk az embert, kinyomjuk a levét, bizony megmutatkozik a jellem. Vágj félbe egy citromot, nyomd ki a felét a markodban, és egy szívós csomag marad a kezedben. Az a jellem.

Ha nem akarunk citromot facsarni vagy épp nincs kéznél, a dolgot még jobban érzékeltethetjük, ha szétszedünk egy matrjoskát, a jól ismert orosz szuvenírt. A baba szerkezete kiválóan megjeleníti az emberi jellem sokféleségét.

Fogd meg középen a babát és csavard el. Miközben kinyílik, nyikorog egy kicsit, mivel a fa él, ahogy az ember is, gyűrűket növeszt maga körül, elrejtve valódi jellemét.

És most, hogy kinyílt, a belsejében feltűnik egy másik baba. És egy harmadik. És egy negyedik. Általában összesen hét. A legkisebb csak két centiméteres, de ne feledd: néha a legkisebb a legnagyobb. Főleg, ha napvilágra kerül. A legkisebbet tedd félre egy időre, mivel megszokta, hogy a sötétben legyen.

Ha az ember maga beszélhet a jelleméről, általában valamely pozitív vonását említi meg. Például így: elég jó a humorérzékem, és szociális típus vagyok.

Ha ugyanennek az embernek a jelleméről az ismerőseit és a hozzátartozóit kérdezzük, ők talán azt mondják: amolyan megfontolt és talán kissé zárkózott ember. Nagyszerű. De a jó humorérzék és a szociális beállítottság hirtelen eltűnt. És ha ugyanerről az emberről a munkahelyén, mondjuk a főnökétől kérünk jellemzést?

Lehet, hogy tömören annyit felel: komoly és szorgalmas ember.

Most a komolyság és a szorgalom van legkívül. És alatta minden egyéb. A legkisebbet leszámítva, amelyet félretettél. Gyakran ez a legkisebb az, amely elvész, és amelynek a megtalálása a bűnügyi rendőrség feladata. A rendőrség feladata meglátni azt, ami nem látszik, ez a munkánk legnehezebb része.

Az íróasztalomon tartok egy matrjoskát, hogy emlékeztessen rá: semmilyen körülmények között ne állítsam, hogy ismerem magamat.

Az ember jellemét a saját szemszögemből, a bűnügyi rendőrség szempontjából szemlélem. Az, ahogy a rendőrség tekint valakire, némileg eltér attól, ahogy mások tekintenek rá. Elvégre a hobbimadarász is egy kicsit máshogy szemléli a bütykös hattyút, mint a madár fészkelőterületén élő gazda. Ezt úgy értem, hogy ha egy civil, vagyis közületek valaki lát egy bűnözőt, talán azt gondolja: íme, egy rendkívül kellemetlen és félresikerült ember. Én viszont a bűnözőben egy olyan egyént látok, aki kirívó módon viselkedett.

5

Ha a történtekre nem találunk észszerű okot, ki kell találni egy történetet. Történet nélkül elveszünk a káoszban, egy örvényben, amely ide-oda dobál bennünket, mint egy nedves rongyot. A történet az értelem győzelme az érzelem felett akkor is, ha a történetben semmi logika nincs. Az érzelem egy sofőr nélküli taxi, az ér-

telem viszont akkor is sofőr, ha kissé részeg. Ebben a történetben van logika, de abban a fázisban, amikor épp az előadásról a kóruspróbára siettem, komoly késéssel, ezt még nem tudtam. Legalább az utolsó darabra oda akartam érni.

A kórusunk férfiakból és nőkből áll, azaz hagyományos vegyeskar. Repertoárunkban egyházi és világi dalok is szerepelnek. Amikor tíz ember egy hangon énekel, az valóságos zengés. Az ember olyankor megfeledkezik magáról, a gyanúsítottjairól, a világ törvényszerűségeiről. Az egy tízzé válik, és a tízből nem hallatszik ki az egy. Magamévá tettem a gondolatot, hogy a kóruséneklésnek ez a lényege. A zengés.

Zenei hallásom tehát nemigen volt, de a kórusvezető átlátta a nagy egészet, az összképet, és nem törődött a kamera lencséjére tapadt egyetlen piszokkal. Illetve, ha pontosak vagyunk, két piszokkal. Vagyis velem és egy bizonyos Férfinőifodrásszal, akiről nemsokára többet is kell mesélnem. Ő ugyanolyan rosszul énekelt, mint én. A szép tenorhangú Egyházfi, aki támogatta a kórusba való felvételemet, kifogástalanul és a nagy egészet szolgálva énekelt. Soha nem alacsonyodott le odáig, hogy szólózzon, bár az adottságai lehetővé tették volna.

Az Egyházfi a nagy hang része akart lenni, azé, amely mindannyiunkból egyszerre áradt. (Azokkal, akik ennek a szövegnek az alternatív változatát esetleg valami kihallgatási jegyzőkönyvből olvassák, szeretném közölni, hogy a fent említett személyeket saját kérésükre nevezem meg a foglalkozásukkal.)

A próba utolsó darabját szavazással választottuk ki, amelyben alulmaradtam. Jukka Kuoppamäki *Kék és fehér*

című művétől nem derültem jobb kedvre, de örömmel énekeltem én is, mivel a dallama könnyű. A hátam mögül hallottam, hogy az Egyházfi szándékosan hamisan énekel. Amint a darab véget ért, a kórusvezető hangot is adott a csodálkozásának, mire az Egyházfi azt felelte, hogy nem lehet teljes szívvel csatlakozni az énekléshez, mert a refrén szövege nem helytálló. El is szavalta: „Csodakék az égbolt, csodakékek mind a szemei. Csodakék a sok tó, mely a kék eget tükrözi. Fehér a hópaplan, fehérek a nyár éjei. Fehérek a felhők, a szép kék ég bárányai."

Csend támadt. Mindenki magában gondolkodott a szövegen, és összehasonlította az általa ismert ég és föld részleteivel. Furcsa érzés volt egy ismert dal konkrét helytállóságán elmélkedni.

Az Egyházfi pontosította álláspontját, hogy a kék soha nem teljesen kék, és az éjszakák sem teljesen fehérek, Lappföldet leszámítva. Szerinte a felhőket sem lehet báránynak nevezni. Ez a kijelentés állítólag mind a felhőkre, mind a bárányokra nézve téves. A felhők felhők, a bárányok pedig bárányok, jelentette ki az Egyházfi komoly képpel.

Akkor jöttem rá, hogy nincs minden rendben. Az Egyházfi szívét valami más nyomja, nem ez a dal. Néha úgy alakul, hogy egy súlyos dolog egy könnyű révén mutatkozik meg.

6

A próba után egy percre az aulában maradtam, hogy megnézzem a telefonomon az e-mailjeimet. A kórus tagjai felvették a kabátjukat és készültek hazaindulni.

Annyira a gondolataimba merültem, hogy nem vettem észre, hogy az Egyházfi leült mellém.

El akart mondani nekem valamit. Rögtön rájöttem, mivel hétköznapi dolgokról kezdett locsogni. A gyanúsítottjaim miatt megszoktam már, hogy először locsognak, aztán fecsegnek.

Nem akartam egy újabb sorsot a vállamra venni. A fejemben már annyi élet kavargott, hogy a sajátomat nem is láttam tőlük. Nem kellett volna megadnom magam és meghallgatnom. De az történt, ami az emberekkel gyakran megtörténik: az Egyházfi könnyebben megnyílt egy ismeretlennek, mint egy közeli hozzátartozónak. És ne nézz így, ha valakinek, hát neked nyilvánvalóan meg kell ezt értened, hiszen hány ismeretlen szövegelt már neked ki tudja, miről.

Vonaton, repülőgépen, váróteremben, fürdőben, fodrászüzletben és más gazdátlan helyeken egyesek odafordulnak egy ismeretlenhez és kitárulkoznak egy fájdalmas ügyről, biztosra véve, hogy az idegen nem osztja meg mással a dolgot. Amikor az Egyházfi elkezdett nekem magyarázni, még nem tudta, mi a foglalkozásom, ha tudta volna, egészen biztosan megtartotta volna magának a történetet. Ám így részese lettem a történetnek, és én a történet részévé váltam. Annyira beleéltem magam, hogy teljesen megfeledkeztem arról, hogy mi a szerepem és a pozícióm az efféle vallomásokban.

Képzeljük el, mi mást tehetnénk.

Az Egyházfi egyik nap egy temetést készített elő. A temetkezési iroda tájékoztatta a hozzátartozókat, hogy az elhunytat tizenhárom órakor szállítják át a kórházból a kápolnába. A hozzátartozók dideregve vártak az ud-

varon. Az Egyházfi épp a közelben, a sír környékén gereblyézett, amikor a hosszú, fekete halottaskocsi feltűnt. Annyira halkan szinte nem is lehet vezetni. A sofőr a tekintetével jelezte az Egyházfinak, hogy gyere segíteni. Az Egyházfi ment is. A sofőr és az Egyházfi együtt vitte be a koporsót a kápolna hátsó részébe. A sofőr elmondta a hozzátartozóknak, hogy ha szeretnék, most elbúcsúzhatnak a szerettüktől, akit utána a hűtőkamrában helyeznek el. A hozzátartozók bólintottak. Valamiért – talán kíváncsiságból – az Egyházfi is a koporsóhoz ment a hozzátartozókkal együtt. A sofőr felemelte a koporsó fedelét.

Az elhunyt arcán és nyakán ráncos és vékony volt a bőr, úgy tűnt, mintha levegőn szárított sonka szeleteiből varrták volna össze. Lenvászonból készült, hosszú ruha volt rajta, amelynek az ujja végét kihímezték, a nyakkivágás körül pedig selyemszalag futott körbe. A holttest annyira hideg volt, hogy ki lehetett melegedni mellette. Az Egyházfi a verejtéket törölte a homlokáról.

A hozzátartozók a sofőrrel együtt kimentek, de az Egyházfi ott maradt az elhunyt mellett.

Aztán bekattant neki valami.

Ilyen szépen felöltöztetve távozik az ember, pedig nyálkásan és meztelenül születik. Az Egyházfi rádöbbent, hogy ezt a királyi módon felöltöztetett öreget el fogják égetni és hamvasztani, és a lobogó lángok torkában elsistereg minden szépség, az ember és a szép utazóruhája is. Ez nem helyes, megbocsáthatatlan pazarlás, ilyet nem szabad tenni. Az utazóruhát meg kell őrizni. A szép szövetből egy ügyes varrónő keresztelőruhát va-

rázsolhatna egy babának, inget egy konfirmálónak és ruhát egy menyasszonynak.

Az Egyházfi elnézte az elhunytat, és attól tartott, hogy illetlen gondolatai felébresztik a halottat, az felébred, és megmerevedett ujjaival torkon ragadja az Egyházfit. Az élők szándékait ki lehet találni, a halottakról sosem lehet tudni semmit.

Az Egyházfi odahajolt az öreghez, és belesúgta a fülébe: nem gonoszságból veszem le a ruháját, hanem szükségből. Hiszen élettelenként magának már nincs szüksége rá, és ha minden jól alakul, az élete más formában folytatódik, érti, ugye, mondhatnánk, hogy a hagyományos lélekvándorlás egyfajta újrahasznosítássá válik. Ha minden jól alakul, ez valaki más számára az új kezdetet jelenti. Maga odaadja az egyetlen ruháját, és az valakinek egy kevéske lesz. Az egyetlen és a kevéske néha ugyanaz.

Miután az Egyházfi ezt elmondta, nekiállt levetkőztetni az elhunytat. Nehéz volt, mert a koporsót úgy tervezték meg, hogy a belehelyezett embert többé ne mozgassák és forgassák. Az Egyházfi már izzadt, és majdnem elsírta magát. Az elhunytból áradó hidegség az Egyházfi ujjaira is átragadt, ahogy ülő helyzetbe emelte a levetkőztetendőt, és feltűrte rajta a ruhát. Az Egyházfi nem hitt Istenben, a Sátánban viszont határozottan. Ilyen értelemben igazi hívő volt, és biztosra vette, hogy a Sátán szeme mindent lát.

Az Egyházfi a ruhát már nyakig felhúzta, már csak az elhunyt két kezét kellett kibújtatnia a két szűk ujjból. Felemelte az elhunyt két karját, amelyek merev és könyörgő pózban meredtek a mennyezet felé. Kimerítő

vesződés és huzavona után sikerült kiszabadítania a két kezet a ruhából, és az elhunyt meztelenül visszadőlt a koporsójába.

Az Egyházfi a szép ruhát gondosan összehajtogatta, a melléhez szorította, az elhunytra nézett és nagy hálát érzett iránta.

7

Hivatásomnál fogva reagálnom kellett volna az Egyházfi történetére, de hirtelenjében nem tudtam mit mondani. Miután hazaértem, azon töprengtem, hogy ez a cselekedet melyik bűncselekmény kritériumainak felel meg, és megállapítottam, hogy a büntető törvénykönyv ilyen esetet nem ismer. A ruhák eltulajdonítása egy már kihűlt embertársunktól szégyenletes cselekedet mind az érintettel, mind az esetleges hozzátartozókkal szemben, de az ügyész egy ilyen ügyön csak mosolyogna, és az soha nem jutna el a vádemelésig.

Ráadásul az Egyházfi ballépéséhez – ha megengeded, erre a tettére a bűn helyett egy valamivel hétköznapibb kifejezést használok – emellett olyan erős indíték kapcsolódott, hogy cselekedete már-már észszerűnek tűnt. A felesége egy évvel korábban lett munkanélküli, és a négygyermekes család anyagilag a padlóra került. A feleség foglalkozását tekintve varrónő volt, vagyis az üzleti ötletük jövedelmezőnek és jónak tűnt. A feleség az Egyházfi által hozott úti ruhákból keresztelő- és konfirmációs ruhadarabokat kezdett varrni, és egy szép menyasszony is csodálatos menyasszonyi ruhát vehetett fel, és nem tudott róla, hogy a szövet egyszer már kis híján a lángok

martalékává vált. Az Egyházfi tehát nem gonoszságból, hanem szükségből tulajdonította el a ruhákat, de mivel a cselekedete kegyeletsértő volt, bűnnek minősíted, nem pedig a szükséghelyzetben kitalált remek üzleti ötletnek. Az Egyházfit elítéled és a pokolra juttatnád, mert nem tudod beleélni magad a helyzetébe. Megértelek, de én épp az ellenkező gonddal küszködöm: általában túlságosan is megértem gyanúsítottjaim indítékait. El kell most mesélnem neked egy esetet, amely az Egyházfi környezetéhez kapcsolódik, ám amely nem ismert, mivel az ügy annak idején nem került nyilvánosságra.

Egy olyan ügy kivizsgálásával bíztak meg, amelyben két fiatalembert találtak egy tó partján egy kunyhóba bezárva. A bűncselekményt szabadságtól való megfosztásnak minősítették. A két férfi a megtalálásukkor csak nyakkendőt viselt. Meghallgattam az álláspontjukat a történtekről, és mivel úgy tűnt, hogy helyzetükhöz képest fölényesen beszélnek, azt vettem észre, hogy a bűncselekménnyel megvádolt lelkész indítékain tűnődöm.

Minden azzal kezdődött, hogy a lelkész már hosszú ideje feszült és depressziós volt. Több mint húsz éve örömmel szolgálta a gyülekezetét, de az utóbbi időben többször is kínozta az a gondolat, hogy minden hiábavaló. Ez igencsak alapvető, bár ritkán szóvá tett probléma számos szolgáltató szakmában, amelyekre később még visszatérek, ha győzöl végighallgatni. És persze, hogy győzöl, mivel mindjárt kapsz enni.

A lelkész már régóta fáradozott önzetlenül azon, hogy az ige megtestesüljön, és a Biblia zavaros anyagának legalább egy része érthetőbbé váljon a gyülekezet számára. De aztán elérkezett az a pont. Az a pillanat.

Egy határ. A látóhatár és rajta egy korhadt csónak. Mindenki kitalálhat erre megfelelő hasonlatokat, de végső soron tény, hogy azon a vasárnapon történt valami, amivel határozottan együtt tudtam érezni.

A lelkész a kihallgatása során elmondta, hogy reggel még minden rendben volt. Semmi különöset nem érzett. Temetés tízkor, esküvő délután kettőkor. Az élet két végpontja, amelyeknél minden szó hangsúlyos és jelentőséggel bír. A hozzátartozók és az ifjú pár olyan helyzetbe kerülnek, amelyek nem ismétlődnek meg, legalábbis az adott pillanatban úgy gondolják. Előbbiek a föld belsejébe tekintenek, utóbbiak fel az égre. Köztes állapot nincs, csak a most és a mindörökké létezik.

A lelkész meghallgatta a hozzátartozókat, elbeszélgetett az özveggyel és a gyerekekkel, és homályos, könnyekkel teli és fátyolszerű emlékeikből kellett hiteles beszédet szőnie, és minden egyes szóban meg kellett emlékeznie arról, hogy a földbe bocsátandó Seija egy egyéniség volt. A lelkész az igazságot kedvelte, és úgy gondolta, hogy a hozzátartozók is. Ezért úgy beszélt a dolgokról, amilyenek, nem pedig úgy, amilyeneknek lenniük kellene. Elmondta, hogy a beszéd írása közben megfeledkezett saját magáról, ami általában a jó gyászbeszéd jele. Az elhunyt van a középpontban, az elhunyt egy csillag. Kihunyt, de ragyogjon.

8

„Most, hogy búcsút veszünk Seijától, egy olyan embertől búcsúzunk el, aki bizonyos értelemben jobban sze-

Utószó

Az 1957-ben, Poriban született Kari Hotakainen a kortárs finn irodalom egyik legismertebb és legkarakteresebb alakja. Pályáját költőként kezdte, és prózáját mindmáig meghatározza a költői fegyelem: a sűrítés, a kihagyás, a pontosan eltalált hangsúlyok iránti érzékenység.

Nemzetközi ismertségét a 2002-ben Finlandia-díjjal jutalmazott *Futóárok utca* hozta meg, de életműve jóval sokrétűbb: regényei mellett írt gyerekkönyveket, színdarabokat, forgatókönyveket és életrajzi művet is.

Regényei ritkán eseménydúsak, a dráma inkább a mondatok között, a hallgatásokban és a kimondatlan feszültségekben bontakozik ki. Rendre hétköznapi emberekről ír, akik látszólag jelentéktelen helyzetekben találják magukat, amelyekben ugyanakkor összesűrűsödik mindaz, amit a kapcsolataikról, a munkáról, a hatalomról vagy éppen a felelősségről gondolunk. Prózáját száraz humor, ironikus távolságtartás és gyakran kíméletlen precizitás jellemzi. Nem magyaráz, nem vezeti az olvasót kézen fogva, inkább hagyja, hogy az olvasó maga rakja össze a történetet – vagy éppen szembesüljön azzal, hogy ez nem mindig lehetséges.

A *Lélekablak* (eredeti címe: Henkireikä) ebbe az életműbe illeszkedik, mégis különleges helyet foglal el benne. Zártabb, koncentráltabb, kamaraszerűbb mű, amelyben Hotakainen szokásos iróniája és emberismerete egyetlen hangra, egyetlen nézőpontra sűrűsödik. Ez a regény is azt teszi, amit Hotakainen könyvei általában: nem kínál feloldást, de nem is engedi el könnyen az olvasót.

A *Lélekablak* 2015-ben jelent meg, és még abban az évben jelölték a Finlandia-díjra. Egy megrendelésre írt dráma maradék anyagának felhasználása révén jött létre, a szerző eredetileg bűnügyi regénynek szánta, de cselekménye valójában teljes egészében a bűnt megelőzően játszódik, és a korábbi, szimfonikusabbnak mondható köteteihez képest inkább kamaradarabként jellemezhető. Voltaképpen egy bűnügyi nyomozó monológja, amelyben a többi szereplő név nélkül jelenik meg, átlagos emberré lecsupaszítva. Megdöbbentően humoros és fájdalmasan tragikus regény ez a szeretet és a gyűlölet működéséről, a bűn anatómiájáról, arról, amit nem szabad megtenni, de amit meg akarunk tenni.

Nyomasztó, feszült, de csendes kötet – ilyen értelemben számunkra talán sztereotipikusan finn –, ugyanakkor a szereplők belső világa izgalmas. Egy finn könyvismertető ezt írta róla: „azokat a kérdéseket teszi fel, amelyekre nincs válasz, és azokra a kérdésekre válaszol, amelyeket nem szokás feltenni". A komor téma ellenére könnyű és élvezetes olvasmány, nagy adag hotakaineni iróniával fűszerezve.

Egy korábbi Hotakainen-regény kapcsán egy magyar olvasó egyszer így fogalmazott: „nem történik benne sok minden, mégis napokig nem hagy nyugodni". Fordítás közben többször is eszembe jutott ez a megjegyzés, mert a *Lélekablak* is ilyen könyv. A dráma nem a cselekményben, hanem a figyelem irányában rejlik: abban, hogy mikor és hogyan nézünk egymásra, és mikor döntünk úgy, hogy inkább elfordulunk.

Bízom benne, hogy ez a regény magyarra átültetve is megőrzi a Hotakainen írásaira jellemző szikár erőt, és hogy az olvasó – akár észrevétlenül – saját „lélekablakaira" is másként tekint majd.

Patat Bence

Dag Solstad: Tizenegyedik regény, tizennyolcadik könyv

ISBN: 978-615-5866-48-7
Fordító: Patat Bence

Mit tegyen egy középkorú adóiroda-vezető, ha szürke életét már unni is fárasztó? Ha minden emberi kapcsolata tökéletesen kiüresedett? Hősünk, Bjørn Hansen hajmeresztő lépésre szánja el magát, és szinte hihetetlen eltökéltséggel végre is hajtja az egész életét felforgató illegális vállalkozást.

Dag Solstad (1941–2025) a kortárs norvég irodalom egyik legkiemelkedőbb alakja volt, aki hosszú pályája során számos műfajban alkotott, és szinte az összes jelentős norvég irodalmi elismerést elnyerte. A Bjørn Hansen-trilógia kötetei – *Tizenegyedik regény, tizennyolcadik könyv* (1992), *17. regény* (2009), *Harmadik és utolsó regény Bjørn Hansenről* (2019) – életművében különös helyet foglalnak el: egy látszólag jelentéktelen, középszerű ember alakján keresztül vizsgálják mindazt, ami Solstadot évtizedeken át foglalkoztatta: az egyén és a társadalom viszonya, a modern ember egzisztenciális bizonytalansága.
Az 1992-ben született, *Tizenegyedik regény, tizennyolcadik könyv* címet viselő mű Solstad egyik legfontosabb regénye. Gyakorlatilag az összes fontos témáját felöleli, és kiváló példája annak, hogy a szerző mennyire elegáns és kifinomult stílusban ír, ugyanakkor a szöveget áthatja az irónia is. Az elidegenedésről, a kiüresedésről és a középszerűségről szóló egzisztenciális regényként lehet rá tekinteni, Solstad súlyos mondatai kegyetlenül, guillotine-ként hullanak alá.

A Polar Könyvek sorozat kötetei kedvezményes áron megrendelhetők
a kiadó honlapján: www.polarkonyvek.hu

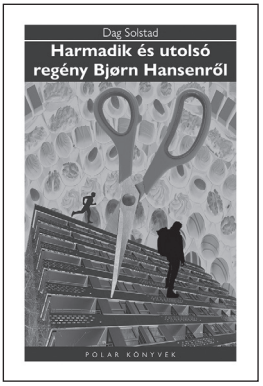
Dag Solstad: 17. regény

ISBN: 978-615-5866-68-5
Fordító: Patat Bence

Régi ismerősünk, Bjørn Hansen, kitöltve büntetését az ullersmói börtönben, hosszú időre nyomtalanul eltűnt az emberek szeme elől. Nyugdíjba menve azonban furcsa késztetést érez arra, hogy kapcsolatba lépjen lassan húsz éve nem látott fiával és annak családjával. Felkavaró látogatásra indul Norvégia belsejébe, és ez a döntése nem várt folyamatokat indíthat el.

A főszereplő, Bjørn Hansen történetének fonalát Solstad huszonhét évvel később, 2009-ben vette fel újra, ekkor jelent meg a 17. regény című kötet. E regény a korábbi modernista és szocialista realista korszakhoz képest már az egzisztencialista alkotások sorába tartozik. Egyes kritikusok a regényírás és a regényíró allegóriáját látják benne, olvasása közben sűrűn emlegethetjük Csehovot, Kafkát és Hellert, vagy akár Solstad szintén könyörtelen tollú honfitársát, Ibsent.

A Polar Könyvek sorozat kötetei kedvezményes áron megrendelhetők
a kiadó honlapján: www.polarkonyvek.hu

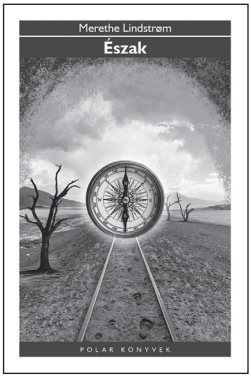
Dag Solstad: Harmadik és utolsó regény Bjørn Hansenről

ISBN: 978-615-7069-04-6
Fordító: Patat Bence

Bjorn Hansen abszurd élettörténetének méltó lezárása a trilógia befejező kötete. Hősünk utolsó kísérlete, hogy emberi kapcsolatot alakítson ki (ezúttal unokájával, Vigoval), természetesen ugyanúgy kudarcba fullad, mint eddigi próbálkozásai. A regény és egyben a rendhagyó élet utolsó jelenetei azonban még bőven tartogatnak meglepetéseket...

A trilógia záró kötete 2019-ben jelent meg. Az egyes könyvek megírása között eltelt hosszú időközök Bjørn Hansen életének múlását is érzékeltetik: az eltelt idő a szereplőn is nyomot hagyott, de a trilógia befejező kötete az abszurd élettörténet méltó lezárása. Ebben a harmadik kötetben Bj. Hansen (ahogyan újabban saját magát megnevezi) továbbra is kívülálló marad, afféle „fölösleges ember", akinek mozgástere egyre szűkebb. A korábbi regények ironikus önértelmezései itt már nem kínálnak menedéket. Az idő múlása, a meghozott és elhalasztott döntések, valamint a kapcsolatok hiánya mind erőteljesebben határozzák meg a főhős gondolkodását. A regény nem ígér változást vagy megváltást: sokkal inkább azt mutatja meg, miként válik az önreflexió bénító erővé. A regény utolsó jelenetei azért még tartogatnak meglepetéseket...

A Polar Könyvek sorozat kötetei kedvezményes áron megrendelhetők
a kiadó honlapján: www.polarkonyvek.hu

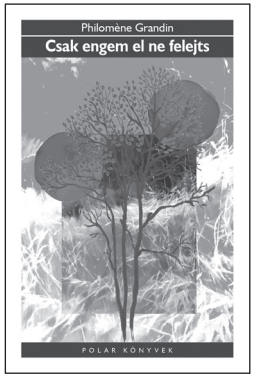
Merethe Lindstrøm: Észak

ISBN: 978-615-5866-82-1

Fordító: Bangó Adrienn Lídia

Szürreális, soha véget nem érő bolyongás egy háború utáni Európában. Egy fiú, akit valaha régen elhurcoltak, de megszökött a menetoszlopából, a már soha vissza nem térő békés múltat keresi észak felé igyekezve. Társak csapódnak hozzá, együtt próbálnak célt érni a „felszabadítók" szőnyegbombázásai, a menekültek hordái és a pusztulás, a halál mindenhol jelen lévő díszletei között. Megdöbbentő módon mégis szép ez a groteszk, haldokló világ, és benne az emberség pislákoló fénye.

Merethe Lindstrøm 1963-ban született Bergenben. Húszévesen debütált íróként, és az azóta megjelent tizenegy regényével és kilenc novelláskötetével nemzetközileg elismert íróvá vált. 2011-ben elnyerte az Északi Tanács Irodalmi Díját, 2012-ben Amalie Skram-díjat kapott. Merethe Lindstrøm elsősorban az önmagukat kereső emberek közti törékeny kapcsolódásokról, az elhallgatásról és a múlt feldolgozásáról ír. Az Északban is megfigyelhető minimalista, a kulcsfontosságú fordulatokat leginkább csak sejtető elbeszélésmód a kézjegyévé vált. A regény története egy rémálomszerű bolyongás a háború utáni Európában. Az olvasó számára hamar egyértelművé válik, hogy a névtelen főszereplő nem csak fizikai értelemben keresi a helyét a világban: a hosszú, kimerítő vándorlás során folyton visszakanyarodik ahhoz a kérdéshez, hogy ki is ő, és mennyi maradt meg abból, aki az elhurcolása előtt volt. A szöveg minden szinten az ő széttöredezettségét tükrözi: rövid, zaklatott epizódokban ugrál múlt és jelen, álom és ébrenlét között. A főhős belső valósága uralja a szöveget, a regény meg sem próbál földrajzilag, történelmileg pontos lenni, sőt: felmerülhet a kérdés, hogy egyáltalán a múltban, egy sötét jövőben vagy egyenesen egy kísértethistóriában járunk. A nagy ecsetvonásokkal felrajzolt szereplőket körülvevő világ lázálomszerű, nyomasztó, a kontúrjai elfolynak, az idealizált régi otthonról (ami a bolyongás célpontja) pedig csak annyit tudunk, hogy északon van. Minden szereplő egyszerre nagyon is valóságos, traumatizált túlélője a háborúnak, és ugyanakkor furcsa, szimbolikus alak, akinek nem is kéne ott lennie, legyen szó akár a fán talált fiúról, a faluja szőnyegbombázását egyedüliként túlélő kisbabáról, vagy az országot rendíthetetlenül járó vándorszínészekről. Éppen ez az állandó kettősség, a külső és a belső közti határok elmosása, a valóság és a lelki világ folyamatos egymásra hatása teszi izgalmas, rétegzett olvasmánnyá a könyvet.

Philomène Grandin: Csak engem el ne felejts

ISBN: 978-615-5866-64-7
Fordító: Hegedűs Eszter

Philomène Grandin nem szépít, teljes természetességgel mutatja be folk-zenei ikon édesapjával, Izzy Young-gal töltött, korántsem hétköznapi, bohém életét. A mélyen személyes történet általános érvényű kérdéseket feszeget: meddig terjedhet a szülő és gyermeke egymásra utaltsága és egymás iránti felelőssége? Mikor van itt az ideje az elengedésnek, és hogyan kell ezt csinálni? Vajon tényleg minden nehézségen képes átragyogni a szeretet? Az események hullámzását különböző idősíkokon követhetjük végig a szerző gyerekkorától kezdve az idős apa betegségén át egészen a végső búcsúig.

Philomène Grandin (1974, Stockholm) svéd színésznő és televíziós műsorvezető. Első könyve, a *Csak engem el ne felejts (Glöm allt men inte mig)* 2021-es megjelenése után azonnal nagy sikert aratott Svédországban. 2022-ben Stockholm város kulturális ösztöndíját is elnyerte, a szerző előadásában hangoskönyvként is megjelent, valamint 2023-ban angol nyelven is kiadták. A könyv központi alakja Philomène édesapja, Izzy Young (1928–2019), a beat- és népzenei világ legendás alakja, a new york-i Folklore Center alapítója, aki a ’60-as években Bob Dylant is felfedezte. 1973-ban Young Stockholmba költözött, és itt működtetett népzenei és kulturális központot. A *Csak engem el ne felejts* mégis kevésbé e kultúrikonról, mint inkább Izzy Youngról, az apáról szól, és az ő lányáról, Philomène-ről, valamint a kettejüket összekötő nagyon szoros kapcsolatról.

A Polar Könyvek sorozat kötetei kedvezményes áron megrendelhetők
a kiadó honlapján: www.polarkonyvek.hu

Kari Hotakainen

Lélekablak

Fordította: Patat Bence

Foto: Laura Malmivaara

Az 1957-ben, Poriban született **Kari Hotakainen** a kortárs finn irodalom egyik legismertebb és legkarakteresebb alakja. Pályáját költőként kezdte és prózáját mindmáig meghatározza a költői fegyelem: a sűrítés, a kihagyás, a pontosan eltalált hangsúlyok iránti érzékenység. 2002-ben Finlandia-díjat kapott. A *Lélekablak* bűnügyi regénynek nevezhető, de cselekménye valójában teljes egészében a bűnt megelőzően játszódik. Voltaképpen egy bűnügyi nyomozó monológja, amelyben a többi szereplő név nélkül jelenik meg, átlagos emberré lecsupaszítva. Megdöbbentően humoros és fájdalmasan tragikus regény ez a szeretet és a gyűlölet működéséről, a bűn anatómiájáról, arról, amit nem szabad megtenni, de amit meg akarunk tenni. A komor téma ellenére könnyű és élvezetes olvasmány, nagy adag iróniával fűszerezve. A dráma nem a cselekményben, hanem a figyelem irányában rejlik: abban, hogy mikor és hogyan nézünk egymásra, és mikor döntünk úgy, hogy inkább elfordulunk.

„A bosszú él. Nem tudjuk, hol, de él. Satnyán, szűkös körülmények között, társaság nélkül. Köszönés nélkül megyünk el mellette, és minden egyes kézfogás elmaradása csak erősíti. Nem hal meg. Sem a hidegtől, sem a forróságtól. A bosszú ott lapul valahol, hamuszürkén meghúzódik a háttérben, és akkor lép elő, amikor a szavaknak tettekké kell válniuk… A gyenge ember fejezi be azt, amit az erős félbehagyott. A gyenge akkor erősödik meg, ha már nincs ereje. Óvakodjanak a gyengéktől. Azoktól, akiknél betelt a pohár.”

Részlet a regényből

4500 Ft

9 786157 069077

www.polarkonyvek.hu

POLAR KÖNYVEK